



FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: FRP/162/2012/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

227/2012. (VII. 4.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a panaszos¹ törvényes képviselője útján 2012. március 1-jén előterjesztett panasz alapján indult eljárásban a 2012. július 4-én – dr. Kádár András Kristóf testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén hozott állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A Testülethez 2012. március 1-jén érkezett egy elektronikus levél, amelyben a S. települési D. B. Közösség továbbította a Testület részére a panaszos és másik három személy rendőri intézkedéssel kapcsolatos panaszbeadványát. A panaszos törvényes képviselője 2012. március 1-jén postai úton is megküldte ugyanezen panaszbeadványt.

A panaszbeadvány tárgyát a rendőrök által 2012. február 23-án, 9 óra 45 perc körüli időben a S. települési R. iskolaépületében fogatosított bilincselés képezi.

A panaszos társai vonatkozásában a Testület elkülönített ügyszámok alatt hozza meg állásfoglalását.

I.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

1) A panaszbeadvány szerint a kifogásolt rendőri intézkedésre vélhetően egy korábbi, 2012. február 13-án az Á. Iskola S. települési iskolaépületében, a Rózsaszínházban történt incidens szolgáltatott a rendőrség szerint alapot, amelynek fiatalkorú sértettje édesanyja társaságában 2012. február 13-án feljelentés megtétele céljából megjelent a S. települési Rendőrőrsön. Az iskola két pedagógusa, K. A. és V. E. A. utánuk mentek a rendőrőrsre, ahol hallották, hogy a rendőrök megkérdezték a sértettől, hogy ő magyar-e („vagyis, hogy nem roma-e”). A sértett azt válaszolta, hogy igen, mire a rendőrök azt mondták, hogy „példát fognak statuálni”, mert „nem elég, hogy az általános iskolában is verik a gyerekeket, most már a cigány iskolában is verik egymást”. A panaszossal és társaival szemben a feljelentés nyomán csoportos garázdaság és személyi szabadság megsértése miatt indult büntetőeljárás.

2012. február 23-án csütörtökön, délelőtt 9 óra 45 perc körül nyolc-tíz rendőr érkezett a Á. Iskola Rózsaszínház Iskolaépületébe. Egy rendőr kint maradt az udvaron, egy pedig a bejárati ajtónál várakozott. Három-négy rendőr K. A.-t, a telephelyvezetőt kereste, és négy szemkört szerettek volna vele beszélni. Miután erre lehetőséget kaptak, a tanárnővel egy üres teremben közölték, hogy a február 13-án történtek miatt négy diákot (a panaszost és társait) szeretnének kihallgatni. A tanárnő próbálta elmondani a rendőröknek, hogy ezek a gyerekek kiskorúak, tankötelesek, és iskolaidő van – egyúttal kérte a rendőröket, hogy ne azonnal vigyék el őket. Kérdezte, hogy a szülőket értesítették-e, mert nem lehet kiskorút törvényes képviselő nélkül kihallgatni. A rendőröknek erre mindössze az volt a válaszuk, hogy ez „hatósági intézkedés, jogilag el van intézve”. A rendőrök K. A.-nak semmiféle határozattal, idézéssel nem igazolták, hogy hova viszik a négy gyereket.

A rendőrök megvárták, amíg becsöngetnek, majd elküldték a tanárnőt a 16 éves B. V.-ért. Mire kijöttek, a lány 17 éves társát már bilincsből vitték el. A B. V.-től megkérdezték a rendőrök, hogy ő-e a keresett személy. A lány mondta, hogy igen, és erre azonnal meg is bilincseltek. A lányt erősen megfogták – elmondása szerint rángatták – és úgy vitték ki az épületből. A panaszos és másik társa esetében annyiban volt más a rendőri intézkedés menete, hogy egyiküket csak bilincsből kísérték, és nem vezették, a másik lány pedig – mivel a rendőröknél nem volt több bilincs – ellenállás nélkül megvárta, amíg egy újabbat hoztak, majd őt is elvitték. A panaszbeadvány hangsúlyozza, hogy egyik gyermek sem ellenkezett a rendőri intézkedés során, még a kezüket is önként tartották a bilincselő rendőrnek.

A panaszbeadvány utal rá, hogy a történetekről az iskolában felszerelt kamera felvételt készített, amely a [...] linken megtekinthető.

Ezt követően a gyermekeket a K. városi Rendőrkapitányságra szállították. Egy mikrobuszban vitték két gyereket öt rendőr kíséretében, a másik kettőt pedig külön autókban szállították a kapitányságra. Az úton a rendőrök a Á. Iskoláról érdeklődtek a gyerekektől, melynek fenntartója a D. B. Közösség. A panaszbeadvány utal rá, hogy 2012. február 20-án a D. B. Közösség egyik tagja panaszt tett a K. Városi Ügyészségen, mert véleménye szerint a K. városi Rendőrkapitányság megvalósította a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 221. §-ába ütköző, visszaélés szigorúan titkos és titkos minőségű adattal bűncselekményt. A rendőrök kérdései a következőkre irányultak: valóban van-e az iskolában tanítás, milyen tanárok vannak, szoktak-e dolgozatot írni, és van-e az iskolában Buddha-szobor.

Időközben kiderült, hogy sem a gyerekeknek, sem a szülőknek nem küldtek semmiféle értesítést vagy idézést arról, hogy a gyerekeket kihallgatásra vinnék. Néhány gyerek elfutott az iskolából szólani az érintett szülőknek, akik így tudták meg, hogy gyermekeik a rendőrségen

vannak. Közel egy óra telt el úgy, hogy a diákok törvényes képviselő és védő nélkül voltak a rendőrkapitányságon. Amikor a panaszos és társai a kapitányságra értek, levették róluk a bilincset, elvették mindenüket, és fogdába zárták őket.

A panaszost aznap háromszor hallgatták ki. Először a védő és szülő jelenléte nélkül kihallgatni. A panaszos másodszorra már törvényes képviselőjével és védőjével ment a kihallgatásra. Harmadik alkalommal is a törvényes képviselője jelenlétében, de a védője nélkül történt a kihallgatást. A védő és törvényes képviselő nélküli kihallgatásról nem készült jegyzőkönyv, a gyermekek pedig nem emlékeztek arra, hogy ugyanazt kérdezték-e tőlük a rendőrök valamennyi alkalommal. A kihallgatás után a panaszost két társával együtt szabadon bocsátották.

A panaszbeadvány szerint a bilincshasználatnak a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényben (a továbbiakban: Rtv.-ben) rögzített feltételei nem álltak fenn, ezért a kényszerítő eszköz alkalmazása jogellenes, így alapjogot sértő is volt. A kamerafelvételek a beadvány szerint egyértelműen igazolják, hogy a panaszos és társai minden ellenállás, erőszakos magatartás, szökési kísérlet, vagy önkárosító magatartásra tett kísérlet nélkül vetették alá magukat a kényszerítő eszköz alkalmazásának. A bilincs jogellenes alkalmazása megvalósította a panaszos emberi méltóságához, magánszférához, valamint egyenlő bánásmódhoz való jogának sérelmét. A panaszbeadvány szerint egyúttal az Rtv. 13. § (2) bekezdésében rögzített részrehajlásmentes intézkedés kötelezettségét is sértette az intézkedés, hiszen a rendőrök viselkedéséből, valamint a 2012. február 14-ei feljelentés alkalmával a S. települési Rendőrkapitányságon a rendőrök részéről elhangzott kijelentések valószínűsítik, hogy a panaszosokkal szemben vélt roma származásuk miatt történt a jogellenes bilincshasználat.

A panaszbeadvány végén a panaszos és társai nyilatkoztak arról, hogy amennyiben a Testület állásfoglalásában azt állapítja meg, hogy a panaszban foglalt cselekmény alapvető jogait nem, vagy csekély mértékben sértette, hozzájárulnak a panasz eljárást foganatosító rendőri szervhez való áttételéhez. A panaszos és társai az állásfoglalás – személyazonosító adatoktól megfosztott – formájának Testület honlapján történő közzétételéhez is hozzájárultak.

A panaszbeadványhoz csatoltan a Testület kézhez kapta K. A., az iskola telepvezetőjének 2012. február 29-én kelt, aláírt nyilatkozatát, melyben tanúsítja, hogy a panaszbeadványban az iskolában 2012. február 23-án, valamint a 2012. február 13-án a S. települési Rendőrkapitányságon történetekkel kapcsolatban leírtak megfelelnek a valóságnak. Az iskola egyik tanára, V. A. hasonlóképpen nyilatkozott a 2012. február 13-án a S. települési Rendőrkapitányságon történeteket illetően.

2) A Testület 2012. március 9-én tájékoztató levelet juttatott el a panaszos törvényes képviselője részére, melyben egyúttal a tényállás pontosítását célzó kérdéseit is feltette. A panaszos képviselője 2012. április 2-án kelt levelében úgy nyilatkozott, hogy a panaszos kezeit az eljáró rendőrök előre helyzetben bilincselték meg. A rendőrkaptányságra való beszállításakor a panaszos nem a mikrobuszban ült, hanem egy rendőrautóban, három rendőr társaságában. A panaszost délelőtt 10 órakor kísérték be a rendőrségre, és délután 3-kor távozott törvényes képviselőjével együtt. A panaszos képviselője beszámolt róla még, hogy kaptak igazolást a személyi szabadság korlátozásáról. Az unokaöccsétől – aki hazaszaladt – tudta meg a panaszos képviselője, hogy a leányát (a panaszost) előállították, a panaszos törvényes képviselője ekkor rögtön bement a kapitányságra, ahol beszélt a rendőrökkel. Az első kihallgatásra a fogdán került sor, ahol mindenkit ugyanaz az egyenruhás rendőr kérdezett

ki. Ennek során a rendőr egy jegyzetfüzetbe jegyzetelt. A második és harmadik kihallgatást egy másik rendőr végezte az épület emeleti helyiségében. Úgy tudja a képviselő, hogy valami gond volt a Robotzsaru rendszerrel, ezért került sor két kihallgatásra. Az utolsó alkalommal készült el végül is a jegyzőkönyv.

A törvényes képviselő a Testület tudomására hozta, hogy a lányával szembeni intézkedésről készült 4 perc 53 másodperc hosszúságú videofelvétel megtalálható a Youtube videomegosztó portálon [...] linken, amelyen a panaszossal szembeni intézkedés 00:40-tól 00:57-ig tart.

3) A panaszbeadványban megjelölt [...] linken elérhető felvétel, a panaszos törvényes képviselője által hivatkozott [...] linken megtalálható felvétellel megegyezik. A panaszos törvényes képviselője elmondta, hogy a panaszossal szembeni intézkedés a felvételen hol látható (0:40 – 0:57). A felvételen kivehető, hogy több rendőr körüláll egy fiatal lányt. A lány és a rendőrök beszélgetnek. A felvételen maga a bilincselés nem látszik, mivel a rendőrök körbeállják a panaszost. Ellenállást a panaszos egyáltalán nem tanúsít, szökést nem kísérel meg, a felvételen szereplő valamennyi személy mozgása nyugodt. A fiatal lányt két rendőr kíséri le a lépcsőn, a két rendőr kicsit előrébb halad a lány két oldalán, ő pedig követi őket. A felvételen testi kényszer alkalmazása nem látható.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbiak állapíthatók meg.

1) 2012. április 2-án kelt levelében a K. városi Rendőrkapitányság vezetője a panaszüggyel összefüggésben az alábbiakról számol be a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjének.

V. B. S. települési lakos feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen, akik 2012. február 13-án 9 óra 30 perc körüli időben a S. település, Solyom telepen lévő Á. Iskolában, az iskolai szünetben bántalmazták. Az egyik elkövető a sértettet lefogta és visszatartotta, azért, hogy társai korábbi nézeteltérésük miatt számon tudják kérni. Az odaérkező tettestársak a sértettel ordibálni kezdtek, majd őt tettleg bántalmazták. Nevezettek cselekménye alkalmas volt a Btk. 175. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés I. fordulata szerint minősülő – 18. életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett személyi szabadság megsértése-büntett megállapítására.

A feljelentés tartalma alapján megállapítható volt, hogy a K. városi Rendőrkapitányság nem rendelkezik hatáskörrel az eljárás lefolytatására, ezért a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 3/2008. (I. 16.) IRM rendelet 2. § (3) bekezdése alapján 2012. február 14-én a kapitányság a feljelentésnek a megyei rendőrkapitányságra való áttételéről határozott. A Megyei Rendőr-főkapitányság a nyomozás elrendelését követően, 2012. február 16-án annak lefolytatásával a K. városi Rendőrkapitányságot bízta meg. Az ügy iratai a kapitányságra 2012. február 22-én érkeztek meg.

A bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyek személyazonosságát ezt követően, a nyomozás során állapították meg. Nyomozástaktikai okokból az elkövetők előállítására bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt egyszerre, 2012. február 23-án 9 óra 50 perckor

került sor a S. település, S. telep 2. szám alatt található Á. Iskolából. A kapitányságvezető szerint, mivel a gyanúsítottakat az ügyben korábban még nem hallgatták ki, a legcélravezetőbb az volt, hogy – az összebeszélés megakadályozása érdekében – egy időben egy helyről állítsák elő őket.

Az előállító csoportot egy r. őrnagy vezette, a csoporthoz rajta kívül még további 9 fő rendőr tartozott. A 4 előállított szállítása minimum 8 rendőr közreműködését igényelte. Az iskola épületét az intézkedés során nem zárták le, bárki, minden korlátozás nélkül be- illetve kijuthatott. A csoport vezetője az iskola igazgatóját kereste, aki azonban nem tartózkodott az épületben. A r. őrnagy a rendőri intézkedését K. A. pedagógussal, az intézmény képviselőjével közölte, részére megadta az előállítandó személyek nevét, és kérte, hogy a szünet végén, az óra kezdésekor hívja ki őket. Ezt követően, az intézkedést megelőzően azonosították az előállítandó személyeket a nyilvántartásból kinyomtatott személyes adatok és fényképek alapján. A terheltekkel közölték, hogy bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt állítják elő őket a K. városi Rendőrkapitányságra, és velük szemben kényszerítő eszközként bilincset fognak alkalmazni. A kényszerítő eszköz alkalmazására a kezek előre bilincselésével került sor. A személyes szabadság korlátozása valamennyi gyanúsítottal szemben az Rtv. 33. § (2) bekezdésének b) pontja alapján történt, míg a kényszerítő eszközt a 48. § c) pontja alapján alkalmazták. Egyéb kényszerítő eszköz alkalmazása nem volt szükséges, az intézkedés során sérülés vagy anyagi kár nem keletkezett.

A rendőri intézkedés tényéről az előállítandó személyek törvényes képviselőit egy r. törzsszázados értesítette, illetve ezt követően szolgálati gépkocsival képviselői joguk gyakorlása érdekében a rendőrkapitányság épületébe beszállította őket. Az előállítást követően szükséges eljárási cselekményeket a fiatalokúakra vonatkozó szabályok maradéktalan figyelembevételével végezték el. Valamennyi előállított személyt az ügyben gyanúsítottként egy alkalommal hallgatták ki, annak során pedig a törvényes képviselők jelen voltak. A gyanúsítottak a bűncselekmény elkövetését részben elismerték, ugyanakkor annak tárgyi súlyával nem voltak tisztában. Valamennyiük részére rendeltek ki védőt, azonban a védők a kihallgatáson egyéb elfoglaltságra hivatkozva nem tudtak megjelenni.

A vallomások részleteiben vannak eltérések, melyek tisztázása szükséges, de az elhangzottak a feljelentésben foglaltakat alátámasztják. Az előállított személyek és törvényes képviselőik a panasztételi jogukra vonatkozó kioktatást megkapták, ennek ellenére sem a rendőri intézkedés, sem a gyanúsítás ellen nem éltek panasszal. Erről szóló nyilatkozatukat a személyes szabadság korlátozásáról szóló jelentés nyilatkozat része, illetve a gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyv tartalmazza.

Később az intézkedés alá vont személyek törvényes képviselői a K. Városi Ügyészségen terjesztettek elő panaszt, mivel sérelmezték, hogy a gyanúsított kihallgatásokat megelőzően védő kirendelésére nem került sor, illetve a törvényes képviselők kihallgatást megelőző értesítése elmaradt. A törvényes képviselők panaszát a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező M. Városi Ügyészség vizsgálta, és mint alaptalant, elutasította.

A panaszt 14 óra 20 perckor bocsátották szabadon. Az intézkedést a rendőrök kulturáltan hajtották végre, megalázó, származásra utaló kijelentéseket nem tettek. A kapitányságvezető levelében megjegyezte, hogy az intézkedés alá vont személyek származását egyébként sem ismerik.

A kapitányságvezető beszámolt róla még, hogy 2012. február 23-án 11 óra 30 perc körüli időben a K. városi Rendőrkapitányságon megjelent az Á. Iskola igazgatója, aki a rendőri intézkedéssel szemben panasszal kívánt élni. A panaszt jegyzőkönyvbe foglalták. Az iskola igazgatójának álláspontja szerint a rendőri intézkedés alapjául szolgáló ügy nem bűncselekmény, az csak egy – elmondása szerint az iskola területén kívül történt – veszekedés volt, melynek során a sértett megcsúszott a jégen, és megütötte magát. Az igazgató elmondta továbbá, hogy egyébként a rendőri intézkedés során nem tartózkodott a helyszínen, ő arról csak hallomásból tud, és panaszában kitért még egy korábbi, folyamatban lévő büntetőügy részleteire is. A rendőri intézkedés elleni panaszt a kapitányság érdemi vizsgálat nélkül elutasította, mivel az nem a jogosulttól származott. Hasonlóképpen tett a K. Városi Ügyészség az igazgató panaszának a korábbi büntetőügyre vonatkozó részével.

A kapitányságvezető levelében megnevezte azt a tíz rendőrt, akik a rendőri intézkedés végrehajtásában részt vettek. A rendőri intézkedést az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja alapján foganatosították, miszerint „a rendőr a hatóság, vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható”. A kapitányságvezető hozzátette, hogy az előállítás végrehajtásához nincs szükség határozatra és a törvényes képviselők előzetes értesítésére sem.

A kapitányságvezető leveléhez az alábbiakban ismertetett dokumentumokat mellékelte.

2) Az előállítás végrehajtásáról, illetve kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés szerint a panaszost az Rtv. 29. § (1) bekezdése alapján igazoltatták, majd az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja alapján, mint bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt, előállították. Az intézkedés során 9 óra 50 perctől 10 óra 10 percig bilincs kényszerítő eszköz alkalmazására került sor, az Rtv. 48. § c) pontja alapján, szökés megakadályozása érdekében, a Rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 41. § (4) bekezdés b) pontja szerint „kezek előre ill. hátra bilincselésével”, annak módját azonban nem jelölték meg. Az igazolás szerint az Rtv. 18. § (1) bekezdésének megfelelően a fiatakorú előállított törvényes képviselőjének kiértesítése megtörtént – az igazoláson a törvényes képviselő neve és lakcíme is szerepel. Az előállítás oka 2012. február 23-án 14 óra 20 perckor megszűnt, ekkor a panaszost szabadon bocsátották.

3) A panaszos 2012. február 23-án kelt nyilatkozatában kijelentette, hogy a jogorvoslati jogaira vonatkozó tájékoztatást az Rtv. 92-93. §-a alapján megkapta. A panaszos a személyi szabadságot korlátozó intézkedéssel, valamint a kényszerítő eszköz alkalmazásával kapcsolatban panasszal nem élt, élelmezést nem kért, valamint nyilatkozott róla, hogy betegségben nem szenved, és sérülése a rendőri intézkedés során nem keletkezett, illetve orvosi ellátásban nem részesült. A panaszos az Rtv. 33. § (4) bekezdése alapján az előállítás okáról, annak várható időtartamáról, valamint az előállító helyiségben történő elhelyezéséről írásbeli tájékoztatót, előállítása időtartamáról pedig igazolást vett át.

4) A 2012. február 23-án kelt parancsnoki vélemény és kivizsgálás során megállapítást nyert, hogy a panaszos igazoltatása, előállítása, valamint vele szemben a kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerű és szakszerű volt. A rendőrőrs parancsnoka az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott arányosság követelményét megvizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy az intézkedések arányosak voltak.

5) A személyi szabadságot korlátozó intézkedés időtartamáról kiállított igazolás rögzíti, hogy a panaszos előállítására az Rtv. 33. § (2) b) pontja alapján került sor. A személyi szabadság korlátozása 2012. február 23-án 9 óra 50 perctől 14 óra 20 percig tartott. A panaszos élelmezést nem kért. A panaszos kérte a hozzátartozója kiértesítését, amely 10 óra 20 perckor járőr segítségével megtörtént. (A járőr aláírásával igazolta ezt az iraton.) Az igazolás hátoldalán különböző jogvédő szervezetek elérhetőségeit tartalmazó tájékoztató anyag található.

6) A panaszos előállításakor külön nyilatkozatot tett az előállított személy jogairól, kötelezettségeiről, valamint az előállító helyiség rendjéről szóló tájékoztató tartalmának megismeréséről, egészségi állapotáról, és arról, hogy a rendőrség által felajánlott étkezési lehetőséggel nem kíván élni.

III.

A panaszos által előadott sérelmek kapcsán a Testületnek mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az Rtv. rendelkezései értelmében a beadvány vizsgálatára rendelkezik-e jogszabályi felhatalmazással. Ennek keretében a Testület értékelte, hogy a panaszt arra jogosult terjesztette-e elő, és hogy a rendőr magatartásának vizsgálatára a Testület hatásköre kiterjed-e.

A Testület eljárását Rtv. a IX. fejezetében, a Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”. A (3) bekezdés értelmében az (1) bekezdésben meghatározott esetekben a cselekvőképtelen személy helyett törvényes képviselője jár el, korlátozottan cselekvőképes személy helyett törvényes képviselője vagy meghatalmazottja is eljárhat.

A konkrét esetben a rendőrségi iratokból megállapítható, hogy a rendőri intézkedésben érintett személy, a panaszos 1996. június 30-án született, vagyis a sérelmezett események idején a 14. életévét már betöltötte, a 18. évet viszont még nem. A panaszos tehát a sérelmezett események idején a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény értelmében korlátozottan cselekvőképesnek minősült.

Mivel az Rtv. idézett 92. §-ának (3) bekezdése kifejezetten felhatalmazza a törvényes képviselőt arra, hogy a korlátozottan cselekvőképes személy helyett a panaszeljáráásban eljárjon, a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszt arra jogosult személy terjesztette elő, ezért érdemi vizsgálatnak van helye.

A Testület vizsgálati jogkörét illetően utal arra, hogy a panaszos büntetőeljárás keretében elvégzett kihallgatása olyan kérdéskör, amely a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) hatálya alá tartozik. Ennek okán a Testület nem jogosult annak jogszerűségét értékelni, hogy a panaszos kihallgatásán nem volt jelen védő, és első alkalommal a törvényes képviselő távollétében kezdték meg kihallgatását – ezen sérelmek tekintetében a Be. 196. §-a biztosítja a megfelelő jogorvoslati lehetőségeket.

A Testület a panaszbeadvány és a fentiek alapján vizsgálat tárgyává tette a rendőri intézkedések, így a panaszos iskolájából való előállításának és a panaszos megbilincselésének jogszerűségét, valamint a panaszos törvényes képviselője értesítésének megtörténtét és az egyenlő bánásmód követelményének megtartását.

IV.

A Testület álláspontja szerint a rendőri fellépés érintette a panaszosnak Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) II. cikkében rögzített emberi méltósághoz való jogát, IV. cikkében biztosított személyes szabadsághoz való jogát, XV. cikk (2) bekezdésében rögzített, hátrányos megkülönböztetést tilalmazó rendelkezését, valamint XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő jogát – az alábbiak szerint.

1) A Testület elsőként érdemben azt értékelte, hogy jogszerűen állították-e elő a panaszost iskolájából, azaz a megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményének szem előtt tartásával került-e arra sor.

Az iratok áttanulmányozása során a Testület megállapította, hogy a panaszos előadása, és a rendőrségről beérkezett iratok között nem fedezhető fel ellentmondás az előállítás helyszínét és időpontját illetően: a panaszost 2012. február 23-án, néhány perccel tíz óra előtt, tanítási időben a S. települési Solyom telep 2. szám alatt található Á. Iskolából állították elő.

a) Az Rtv. 33. § (1) és (2) bekezdése taxatív módon sorolja fel az előállítás okait, amelyek közül az előállítás végrehajtásáról szóló jelentésben (valamint valamennyi egyéb rendőrségi dokumentumban) az intézkedő rendőrök a panaszos előállítása indokaként az Rtv. 33. § (2) bekezdése b) pontját jelölték meg. Ezen rendelkezés értelmében a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható.

A megjelölt előállítási okkal kapcsolatban szükséges rögzíteni, hogy az Rtv. 92. § (1) bekezdése szerint a Testületnek a büntetőjogi felelősség vizsgálata nem tartozik hatáskörébe. Egyúttal szükséges visszautalni a Testület korábbi gyakorlatára, miszerint ha az Rtv. szerinti rendőri fellépés mögöttes jogalapjaként a rendőrség egy Rtv.-n kívüli jogszabályban meghatározott tényállás tekintetében fennálló gyanúokra (pl. bűncselekmény vagy szabálysértés gyanújára) hivatkozik, a Testület – az adott cselekményért egyébként fennálló szabálysértési vagy büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalás nélkül – vizsgálja, hogy az adott esetben fennállt-e olyan fokú gyanú, amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra. Rámutat a Testület arra is, hogy az „intézkedéshez szükséges mértékű gyanú” fogalmilag kevesebbet jelent a büntetőjogi megközelítésben vizsgálható megalapozott gyanúhoz képest. Ezért a bűncselekmény gyanújának, mint előállítási oknak a fennállása nem is vonja maga után minden esetben kötelező jelleggel azt, hogy azt a személyt, akit ezen előállítási ok alapján vonnak intézkedés alá, mindenképpen meg is gyanúsítsák valamilyen bűncselekmény elkövetésével.

A rendőrség tájékoztatása szerint a panaszos előállítása bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt vált indokolttá, amelynek célja az volt, hogy a panaszost gyanúsítottként hallgassák ki.

A panaszos beadványában maga is említi, hogy 2012. február 13-án az iskola épületében történt egy incidens, melynek fiatalokú sértettje az eset napján édesanyja társaságában megjelent a S. települési Rendőrőrsön, abból a célból, hogy feljelentést tegyen. A K. városi Rendőrkapitányság vezetője a panaszbeadványban előadottakat megerősíti: V. B. S. települési lakos feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen, akik 2012. február 13-án 9 óra 30 perc körüli időben a S. település, S. telepen lévő Á. Iskolában, az iskolai szünetben bántalmazták. A rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint az elkövetők cselekménye alkalmas volt a Btk. 175. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés I. fordulata szerint minősülő – 18. életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett személyi szabadság megsértése-büntett megállapítására. A bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyek azonosítását ezt követően a rendőrség a nyomozás során végezte el.

A nyomozás során négy gyanúsítottat sikerült beazonosítani, köztük a panaszost. Ezért a Testület elfogadta azt a rendőrségi álláspontot, hogy a panaszossal szemben fennállt a bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja, amelyre figyelemmel az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja kellő jogalapot biztosított a panaszos előállítására.

b) Ugyanakkor az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja csupán lehetőséget teremt az előállításhoz és az adott esetben a rendőrség diszkrecionális jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy valóban feltétlenül szükséges-e annak fogantatása.

Azon kérdés megítéléséhez, hogy a rendőrség megalapozottan döntött-e a panaszos előállítása mellett, az Rtv. 15. §-ában előírt arányossági követelmény ad eligazítást. A rendelkezés értelmében „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”, továbbá „több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár”.

A rendőrség tájékoztatása szerint nyomozástaktikai okai voltak annak, hogy a feltételezett elkövetőket 2012. február 23-án 9 óra 50 perckor egyszerre állították elő az iskolából. A kapitányságvezető által kifejtettek szerint, mivel a gyanúsítottakat az ügyben korábban még nem hallgatták ki, a legcélravezetőbb az volt, hogy – az összebeszélés megakadályozása érdekében – egy időben egy helyről állítsák elő őket.

Tényként rögzíthető, hogy a sértett még a bűncselekmény elkövetésének napján, 2012. február 13-án megtette feljelentését. A K. városi Rendőrkapitányság 2012. február 14-én hatáskör hiányában a feljelentés áttételéről határozott, azonban 2012. február 16-án a Megyei Rendőr-főkapitányság mégis ezt a rendőrkapitányságot bízta meg a nyomozás lefolytatásával. A kapitányságvezető tájékoztatása szerint az ügy iratai a kapitányságra 2012. február 22-én érkeztek meg, az intézkedés fogantatására pedig másnap reggel került sor.

A Testület az előállítás indoka kapcsán azon kérdést vizsgálta, hogy a kitűzött cél, az összebeszélés megakadályozása tükrében arányban álltak-e egymással az előállítástól várható előnyök, valamint a személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedés által a panaszos részére okozott joghátrányok. A Testület az arányosság megítélésénél – anélkül, hogy a rendőrség, mint nyomozó hatóság eljárását bírálta volna – egyebek mellett értékelte azt a tény, hogy a bűncselekmény elkövetése és az előállítás fogantatása között 10 nap telt el.

Meggyőződése szerint az eltelt időtartamra, és arra való tekintettel, hogy a panaszosnak tudomása volt az ellene megtett feljelentésről, az összebeszélés megakadályozása nem olyan indok, amely az előállítás arányos voltát igazolhatná. Mivel a gyanúsítottaknak a rendőrség által megelőzni kívánt összebeszélésre tíz napjuk állt rendelkezésre, a Testület vélekedése szerint a megfelelő eljárás a Be. 67. § (2) bekezdése alapján a panaszos idézése lett volna. Erre való tekintettel, aránytalan sérelmet okozott a fiatalos panaszos számára a nevelőtestület tagjai, és különösképpen társai előtt vele szemben fogatosított előállítás.

A megismert összes körülményre tekintettel a Testület a panaszos előállítását aránytalannak, a panaszos személyes szabadságát súlyosan sértőnek ítélte meg. Tekintettel arra, hogy a panaszost többek szeme láttára, saját oktatási intézményéből állították elő, a Testület megállapította, hogy az előállítás egyúttal a panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelmét is megvalósította. A Testület ezen megállapításánál azt is figyelembe vette, hogy a szóban forgó településen a lakosság lélekszámánál fogva egy ilyen esemény híre rövid idő alatt és viszonylag széles körben elterjed, amely az emberi méltóság fokozott sérelmével jár.

Noha az előállítás jogszerűtlensége minden további, az előállításból következő intézkedést jogszerűtlenné tesz, a Testület mégis indokoltnak tartotta a bilincseléssel, valamint a hozzátartozó értesítésével kapcsolatos értékelést elvégezni figyelemmel arra, hogy ezen körülményeket a panaszos kifejezetten sérelmezte.

2) a) A panaszos beadványában kifejtettek szerint a rendőrök, miután megkérdezték tőle, hogy valóban ő-e K. V., azonnal megbilincselték.

A kényszerítő eszközök alkalmazásának általános szabályait az Rtv. 16. §-a rendezi, eszerint a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

Ezt a szabályt egészítik ki a Szolgálati Szabályzat 39. §-ában foglalt rendelkezések akként, hogy az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.

A bilincs alkalmazásának szabályait a Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdése tovább részletezi. „Bilincs alkalmazása, az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt

- a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető,
- b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja,

- c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg,
- d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,
- e) ki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget,
- f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, vagy
- g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.”

A Testület rendelkezésére bocsátott, az előállítás végrehajtásáról, illetve kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés szerint, a panaszossal szemben 9 óra 50 perctől 10 óra 10 percig alkalmaztak bilincset, az Rtv. 48. § c) pontja alapján, szökés megakadályozása érdekében. A kapitányságvezető beszámolója szerint a terheltekkel azt közölték, hogy bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt állítják elő őket a K. városi Rendőrkapitányságra, és velük szemben kényszerítő eszközként bilincset fognak alkalmazni. A kényszerítő eszköz alkalmazása a kezek előre bilincselésével történt. Egyéb kényszerítő eszköz alkalmazása nem volt szükséges, az intézkedés során sérülés vagy anyagi kár nem keletkezett.

A Testület az intézkedő rendőrök előadásában nem tudott feltárni olyan elemet, ami a konkrét esetben a szökés veszélyét, vagy bármely egyéb bilincselési ok alkalmazását megalapozta volna. A jelentésekben a rendőrök nem számolnak be sem szökésről vagy arra utaló magatartásról, sem támadásról, és olyan aktív ellenszegülésről sem, ami legitim okot adott volna a bilincs használatára. A kapitányságvezető levelének megfogalmazása, miszerint a terheltekkel az intézkedés indokának megjelölésével egy időben közölték, hogy velük szemben kényszerítő eszközként bilincset fognak alkalmazni, arra enged következtetni, hogy a bilincs alkalmazására egyfajta automatizmusként, az előállítás mintegy természetes velejárójaként került sor.

A Testület által megtekintett videofelvétel a rendőrségi dokumentumok által valószínűsített szökés veszélyét egyáltalán nem támasztja alá. A felvételen egyértelműen látszik, hogy a panaszost több rendőr állja körül – a panaszos életkorára és nemére tekintettel a rendőri túlerő mértéke különösen valószínűtlenné teszi, hogy a panaszos szökésétől alappal lehetett tartani. A felvételen látható, hogy a panaszos és a rendőrök beszélgetnek, majd a panaszos önként nyújtja kezeit a rendőrök felé. A felvételen semmiféle ellenállás nem figyelhető meg, valamennyi személy mozgása kifejezetten nyugodt.

Felhívja a Testület a rendőrség figyelmét arra tényre, hogy amennyiben fenn is állt volna a szökés vagy a támadás veszélye, bilincs csak akkor lett volna alkalmazható – figyelemmel az Rtv. 15. §-ában és a 16. § (1) bekezdésben foglalt arányosság követelményére, illetve a Szolgálati Szabályzat 39. §-ában előírt fokozatosság elvére –ha a testi kényszer alkalmazása nem vezetett volna eredményre, vagy már eleve kilátástalan lett volna annak sikere. Ilyen körülményről ugyanakkor az iratok nem tesznek említést, sőt, arról számolnak be, hogy „egyéb kényszerítő eszköz alkalmazása nem volt szükséges”.

A fentiek alapján a Testület álláspontja szerint súlyos mértékben sérült a panaszos emberi méltóságához való joga, mivel a bilincs alkalmazására jogalap nélkül került sor.

- b) A panaszbeadvány kifejezetten utal rá, hogy a panaszos megbilincselése sértette az Rtv. 13. § (2) bekezdésében rögzített részrehajlásmentes intézkedés kötelezettségét, mivel a rendőrök

viselkedése, és a korábbi, 2012. február 14-én tett feljelentés alkalmával a rendőrök részéről elhangzott kijelentések a panaszos számára egyértelművé tették, hogy a vele és társaival szemben vélt roma származásuk miatt történt a jogellenes bilincshasználat.

A részrehajlásmentes intézkedés követelményét az Rtv. 13. § (2) bekezdése tartalmazza, amely szerint „a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni”. A rendőri fellépés ezen követelmény értelmében az érintettel szemben nem lehet hátrányosabb (vagy előnyösebb) pusztán azért, mert személye – akár a személyes körülményei, akár valamely társadalmi csoporthoz tartozása miatt – a rendőr számára ellenszenves (vagy rokonszenves). A Testület erre tekintettel megvizsgálta a panaszos által sérelmezetteket.

A rendőrt megillető törvényes jogosítványok esetleges részrehajló alkalmazását a Testületnek a fenti rendelkezésen kívül azért is vizsgálnia kell, mert az Rtv. 92. §-a szerint a Testület az alapjogsérelem megállapításáról dönt, ebbe a körbe pedig az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített, hátrányos megkülönböztetést tilalmazó rendelkezés is beletartozik, vagyis az a követelmény, hogy a rendőrség jogtalan megkülönböztetés nélkül éljen a rendelkezésére álló jogszabályi felhatalmazásokkal.

Levelében a kapitányságvezető a Testület kérdésére kifejezetten kijelentette, hogy az intézkedés alá vont személyek származását nem ismerik, a bilincselés indokaként pedig valamennyi rendőrségről beérkezett irat egyértelműen az Rtv. 48. § c) pontját jelöli meg.

A fentiek alapján a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a bilincs használatának indokát illetően a panaszos és a rendőrség álláspontja egymásnak teljes mértékig ellentmond, amely ellentmondás egyéb bizonyítékok hiányában megnyugtatóan nem oldható fel. Ennek okán a Testület úgy foglalt állást, hogy a részrehajlás Rtv. 13. §-ában foglalt tilalmának megsértése, és ezáltal a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme, illetve az egyenlő bánásmód követelményének megsértése nem megállapítható.

3) A panaszbeadványban foglaltak szerint a panaszos és társai szüleinek a rendőrök nem küldtek semmiféle értesítést vagy idézést arról, hogy gyermekeiket kihallgatásra viszik. Az érintett szülők a gyermekek előállításáról úgy szereztek tudomást, hogy néhány gyermek (köztük a panaszos törvényes képviselőjének unokaöccse) elfutott az iskolából szólni nekik a történetekről.

Az Rtv. 18. § (1) bekezdése a következőket mondja ki: „A fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.” Ezen törvényhely kötelezően előírja tehát, hogy a fiatalkorú fogvatartott törvényes képviselőjét vagy gondnokát haladéktalanul értesíteni kell.

A panaszbeadványban sérelmezettekkel szemben a rendőrségi iratokból egyértelműen az tűnik ki, hogy az intézkedés tényéről az előállítandó személyek (köztük a panaszos) törvényes képviselőit egy r. törzszászlós értesítette, illetve ezt követően szolgálati gépkocsival képviseleti joguk gyakorlása érdekében a rendőrkapitányság épületébe beszállította őket.

A Testület úgy véli, hogy a rendőrségi iratokban foglalt állításokat messzemenően alátámasztja az a rendőrkapitányságon kiállított igazolás, melyet a panaszos aláírásával látott el. Az igazolás tartalmazta a törvényes képviselő nevét, lakcímét, valamint telefonos elérhetőségét is, valamint az arra való utalást, hogy a panaszos hozzátartozójának kiértesítése járőr segítségével, 2012. február 23-án 10 óra 20 perckor megtörtént.

A fentiek alapján a Testület megállapította, hogy a panaszos törvényes képviselőjének értesítése megtörtént, tehát a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga nem szenvedett sérelmet.

V.

A Testület a panaszos előállításával kapcsolatban megállapította, hogy annak fogatosítására az Rtv. rendelkezései megfelelő jogalapot biztosítottak, azonban az ügy körülményeit figyelembe véve a Testület az intézkedést aránytalannak, a panaszos személyes szabadságát és emberi méltóságát súlyosan sértőnek ítélte meg. A Testület álláspontja szerint a bilincs alkalmazására jogalap nélkül került sor, ezért az a panaszos emberi méltósághoz való jogának súlyos fokú sérelmét valósította meg. A bilincs alkalmazásával összefüggésben a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazásának részrehajló jellege, így a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme, és az egyenlő bánásmód követelményének megsértése nem volt megállapítható. A Testület megállapította, hogy a panaszos törvényes képviselőjének értesítése megtörtént, tehát a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga nem szenvedett sérelmet.

A Testület az Rtv. 93. §-ának (6) bekezdése szerint a rendelkező részben foglaltak szerint döntött és állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2012. július 4.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes, előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag